

แนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

THE FARMING PROMOTION APPROACHES OF LOCAL CHAIYA NATIVE RICE IN CHAIYA DISTRICT, SURATTHANI PROVINCE

วริศรา สมเกียรติกุล^{1*} และ กมล เรืองเดช²

Waritsara Somkeatkun^{1*} and Kamon Ruengdet²

(Received: September 29, 2020; Revised: October 29, 2020; Accepted: November 20, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพโดยทั่วไปและบริบทการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง และ (3) เสนอแนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ผู้ปกครองท้องที่ และนักวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านข้าวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 15 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยา จำนวน 13 ราย และเกษตรกรที่ปลูกข้าวทั่วไป จำนวน 222 ราย โดยใช้แบบสอบถามและการสังเกต ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันมีเกษตรกรปลูกข้าวหอมไชยา ในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 13 รายๆ ละ 1 งาน ถึง 2 ไร่ สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยา ได้แก่ องค์ความรู้ ต้นทุนการผลิต ปัจจัยการผลิต ความต้องการของตลาด การส่งเสริมจากภาครัฐ สภาพพื้นที่ ค่านิยมของเกษตรกร กระบวนการผลิต และราคาผลผลิต สำหรับแนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมไชยา ได้แก่ การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ข้าวหอมไชยา การสนับสนุนองค์ความรู้และปัจจัยการผลิตที่จำเป็น การส่งเสริมการจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทาน การส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายการสร้างทายาทเกษตรกร การสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมให้เป็นสินค้าจีไอ

คำสำคัญ: ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง การส่งเสริมการปลูก อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

* Corresponding author, E-mail: w_somkeatkun@yahoo.co.th

Abstract

This research aimed to study (1) the general characteristics of the cultivation of native Hom Chaiya rice of Surat Thani Province, (2) the factors affecting the cultivation of indigenous Hom Chaiya rice, (3) propose a method for cultivating Hom Chaiya native varieties. Data were collected from 15 local government officials and experienced rice scholars in Surat Thani Province, 13 Hom Chaiya rice farmers, and 222 rice farmers. Semi-structured interviews, questionnaires, and content analysis were used to collect data. The results found that there were currently 13 farmers cultivating Chaiya native rice in Chaiya District, Surat Thani province in an area of approximately 0.25-2 rai from 3-5 rai of the total per farmer. For the factors affecting the planting of Chaiya native rice; namely knowledge, production costs, production factor, market demand, government support, area conditions, values of farmers, production and the product price. As for the guidelines to promote Chaiya native rice varieties, namely supporting research and development of Chaiya native rice varieties, supporting knowledge and necessary production factors as appropriate, promoting management throughout the supply chain, promoting integration and networking, including creating heirs for farmers, creating awareness and public relations and promoting GI products.

Keywords: Chaiya Native Rice, Planting Extension Promotion, Chaiya District, Suratthani Province

1. บทนำ

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย และเป็นแหล่งรายได้หลักของชาวนาไทยมากกว่า 3.7 ล้านครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งสิ้น 5.6 ล้านครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 66 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดของประเทศ อีกทั้งยังสร้างอาชีพให้แรงงานในภาคการเกษตรได้กว่า 4 ล้านครัวเรือน จากการรวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นเมืองของกรมการข้าว พบว่า ประเทศไทยมีพันธุ์ข้าวพื้นเมืองหลากหลายสายพันธุ์ จำนวนกว่า 800 สายพันธุ์ และในจำนวนดังกล่าวนี้ เป็นข้าวหอมกว่า 200 สายพันธุ์ ซึ่งแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี (กรมการข้าว, 2557)

ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดว่าเป็นข้าวหอมที่มีเอกลักษณ์คุณภาพดี กลิ่นหอม และรสชาติอร่อย แต่นับวันจะเลือนหายไปจากสังคมและวิถีชีวิตของคนอำเภอไชยา เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาฯ เป็นผู้สูงวัย ขาดการสืบทอดต่อรุ่นสู่รุ่น และสร้างรายได้ไม่มากเมื่อเทียบกับการประกอบอาชีพอย่างอื่น (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวสุราษฎร์ธานี, 2562) ดังนั้นการศึกษาสภาพโดยทั่วไปและบริบทการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง และปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง รวมทั้งรูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่ม น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง นับเป็นวิธีการหนึ่ง ในการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นเมืองให้อยู่คู่ชุมชนและท้องถิ่นสืบไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปและบริบทการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอม ไชยาพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ องค์ความรู้ ต้นทุนการผลิต ปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต สภาพของพื้นที่ ความต้องการของตลาด

ราคา ค่านิยมของเกษตรกร และการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนเพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปและบริบทการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ องค์ความรู้ ต้นทุนการผลิต ปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต สภาพของพื้นที่ ความต้องการของตลาด ราคา ค่านิยมของเกษตรกร และการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ
3. เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้าวหอมไชยา

ข้าวหอมไชยาเป็นพันธุ์ข้าวท้องถิ่นของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีชื่อเสียงมานาน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้นำเสนอข้าวหอมไชยาเป็นหนึ่งในพันธุ์พืชอนุรักษ์ของจังหวัด เนื่องจากพันธุ์ข้าวหอมไชยาในปัจจุบันมีความแปรปรวนสูงจนหาสายพันธุ์แท้ได้ลำบาก เนื่องจากที่ผ่านมาเกษตรกรไม่ได้ทำการคัดเลือกและเก็บรักษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งชาวบ้านในพื้นที่ไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าของเกษตรกรในอาชีพทำนา จึงเป็นเหตุทำให้การปลูกข้าวหอมไชยาลงน้อยลง

ข้าวหอมไชยาฯ เป็นข้าวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ลักษณะของเมล็ดข้าวป้อมสั้น และมีความเหนียว หอม นุ่ม และอร่อย ที่ไม่เหมือนข้าวสายพันธุ์ชนิดอื่น ขั้นตอนการปลูก การเตรียมแปลง ระยะเวลาเก็บเกี่ยว ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเอกลักษณ์ในเรื่องความหอม ความนุ่ม ความอร่อยของข้าวหอมไชยาฯ ดังนี้

1. วิธีการปลูก ข้าวหอมไชยาถ้าจะให้หอมอร่อย ต้องปลูกด้วยการปักดำ
2. ระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว ใช้เวลา 6 เดือน ซึ่งการเก็บเกี่ยวจะเข้าสู่ในช่วงฤดูน้ำท่วม จึงเป็นเหตุทำให้เกษตรกรมีความยากลำบากในการเก็บเกี่ยวมากกว่าการเพาะปลูกข้าวทั่วไป
3. ช่วงเวลาในการเพาะปลูกที่เหมาะสม คือ เดือนสิงหาคม จึงจะได้ผลดี หากมีการปลูกในช่วงเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ผลผลิตออกมาไม่ดี ข้าวออกรวงแต่เมล็ดข้าวฝ่อทั้งหมด
4. ลักษณะดินต้องร่วน และเป็นน้ำลึก

ลักษณะเด่นข้าวหอมไชยาหากนำไปเปรียบเทียบกับข้าวหอมมะลิ ข้าวหอมไชยาจะมีความแข็งกว่า เนื่องจากข้าวหอมไชยามีอะมิโลสสูงถึง 20% ซึ่งข้าวหอมมะลิทั่วไปมีอะมิโลสเพียง 14% หากข้าวชนิดใดมีค่าอะมิโลสต่ำข้าวจะนุ่ม ดังนั้นข้าวหอม ไชยาฯ จะมีความแข็งกว่าข้าวหอมมะลิ แต่สิ่งที่ทำให้ข้าวหอมไชยาแตกต่างจากข้าวหอมมะลิคือ ความมันและรสชาติหวานนิดๆ ซึ่งไม่ใช่รสหวานแบบน้ำตาล ซึ่งเป็นจุดเด่นของข้าวหอมไชยาฯ ที่ทางเกษตรกรในพื้นที่จะยกประเด็นดังกล่าวให้คนข้างนอกได้รู้จักข้าวหอมไชยา และทำให้เกษตรกรหันมาอนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นเมืองของท้องถิ่น การประกันราคาข้าวหอมไชยาฯ จากเกษตรกร มีการซื้อขายในราคาตันละ 20,000 บาท เพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ แต่ไม่สามารถเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรเปลี่ยนใจหันมาปลูก เนื่องจากสภาพพื้นที่มีน้ำหลาก และต้องเก็บ

เกี่ยวช่วงน้ำท่วม ข้าวหอมไชยาฯ นำมาตากแดดกับพื้นไม่ได้ ต้องเสียเวลาทำราวสำหรับตากข้าว ซึ่งนับได้ว่าเป็นความยากลำบากในการเพาะปลูก (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2562)

ปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่อำเภอไชยาไม่มากนักที่ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยคงเหลือเกษตรกรเพียงกลุ่มเดียวที่ยังปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง คือ กลุ่มเกษตรกรอนุรักษ์พันธุ์ข้าวหอมไชยา โดยมีสมาชิกจำนวน 13 ราย (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวสุราษฎร์ธานี, 2562) โดยเกษตรกรกลุ่มดังกล่าวยังคงสภาพวิถีและวัฒนธรรมการปลูกข้าวหอมไชยาจากบรรพบุรุษ โดยเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง ปลูก และดูแลข้าวตามภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาช้านาน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานเกษตรอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บริบทอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรณีการ นาคอยู่ และกานตติดา บุญมา (2553) ทำการศึกษาฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าพื้นที่โดยรวมของอำเภอไชยา เป็นที่ราบถึงร้อยละ 85 ของพื้นที่อำเภอทั้งหมด จึงเหมาะแก่การทำนา ในอดีตที่ผ่านมามีเกษตรกรในหลายอำเภอกำหนดเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ตำบลโมถ่ายบางส่วน ตำบลป่าเว ตำบลตลาดไชยา ตำบลเวียง ตำบลเลม็ด ตำบลทุ่ง และตำบลตะกรบบางส่วน มีการทำนาทุกครัวเรือน พื้นที่ที่เหลือปลูกปาล์ม น้ำมัน ปลูกพืชอื่นๆ สร้างที่อยู่อาศัย และเป็นพื้นที่ว่างเปล่า แต่เนื่องจากฝนไม่ตกตามฤดูกาลและมีการสร้างถนนกันทางน้ำจึงไม่มีน้ำเพียงพอต่อการทำนา พื้นที่ส่วนที่เป็นภูเขาร้อยละ 10 ของพื้นที่อำเภอทั้งหมด ได้แก่ พื้นที่ตำบลปากหมาก และตำบลโมถ่าย 50 ปีที่ผ่านมายังคงเป็นป่าดงดิบ ต่อมาชาวบ้านได้ทำไร่เลื่อนลอย และขายให้นายทุนบางส่วน ต่อมาได้มีสวนราชการได้เข้ามาแนะนำอาชีพให้กับชาวบ้าน พื้นที่ดังกล่าวจึงเปลี่ยนสภาพเป็นสวนยางพาราและสวนปาล์ม น้ำมันของนายทุนหรือคนนอกพื้นที่ เนื่องจากชาวบ้านได้ขายที่ของตนเองไปจนหมด เจ้าของพื้นที่เดิมบางคนไม่มีสวนเป็นของตัวเองจึงต้องรับจ้างนายทุน พื้นที่ที่เป็นน้ำคืดเป็นร้อยละ 5 ของพื้นที่อำเภอทั้งหมด เป็นที่ราบชายฝั่ง ได้แก่ พื้นที่ตำบลเลม็ดบางส่วน ตำบลพุมเรียง และตำบลตะกรบ ชาวบ้านประกอบอาชีพประมง และทำสวนปาล์ม น้ำมันบ้างบางส่วน

ในส่วนของสภาพเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้อย่างยิ่งยืนแก่ประชาชนในอำเภอไชยาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ อาชีพทำนา อาชีพทำไข่เค็ม อาชีพทอผ้าไหม อาชีพทำสวนยางพารา อาชีพทำสวนปาล์ม น้ำมัน อาชีพเลี้ยงสัตว์ และอาชีพประมง ปัจจุบันชาวไชยาส่งลูกไปเรียนหนังสือ เป็นค่านิยมใหม่ที่ไม่ต้องการให้ลูกหลานลำบากเหมือนตัวเอง ซึ่งเมื่อเรียนจบแล้วไม่ได้กลับไปทำนาที่พื้นที่เดิม แต่ไปประกอบอาชีพที่อื่นหรือกลับไปรับราชการแทน ทำให้ผู้ที่อยู่บ้านคือ พ่อ แม่ ซึ่งมีอายุมากทำนาทำสวนไม่ไหวจึงต้องเฝ้าบ้านเลี้ยงหลานหรืออยู่บ้านเฉยๆ ตลอดจนพื้นที่ทำกินที่มีอยู่ได้ขายให้กับนายทุนบางส่วน หรือให้เช่า หรือปล่อยให้ร้าง เพราะมีน้ำไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นเหตุทำให้เสียผลประโยชน์ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และนับว่าเป็นผลกระทบที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจของอำเภอ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ เกษตรกรที่ปลูกและไม่ได้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานเกษตรอำเภอไชยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์การบริหารส่วนตำบลไชยา ผู้ปกครองท้องที่ และนักวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านข้าวในจังหวัด ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 ราย

2. เกษตรกร ได้แก่ เกษตรกรที่ปลูกและไม่ได้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane Non-probability Sampling ที่ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ณ ระดับค่าคลาดเคลื่อนที่ ร้อยละ 5 (Taro Yamane, 1976)

2.1 เกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง จำนวน 13 ราย จากจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองทั้งสิ้น 13 ราย ในปัจจุบัน (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวสุราษฎร์ธานี, 2562)

2.2 เกษตรกรที่ไม่ได้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง (แต่ปลูกข้าวพันธุ์ทั่วไป) จำนวน 222 ราย จากจำนวนประชากรผู้ปลูกข้าวในอำเภอไชยา ทั้งหมด 278 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอไชยา, 2561)

เครื่องมือวิจัย

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลกับเกษตรกรผู้ปลูกและไม่ได้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง จำนวน 235 ราย

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ประเภทการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ในรูปแบบของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการทำ Focus Group เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 15 ราย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตโดยเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ระหว่างการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและได้เข้าร่วมทำกิจกรรม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสาร บทความ หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแหล่งข้อมูลข่าวสารทาง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ t-test

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การบรรยายและการพรรณนา เพื่อสนับสนุนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

5. ผลการวิจัย

สภาพโดยทั่วไปและบริบทการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้าวหอมไชยาเป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่อยู่เคียงคู่กับชาวอำเภอไชยามานานนับร้อยปี มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ เมล็ดป้อมสั้น มีความเหนียว หอม นุ่ม และอร่อยซึ่งไม่เหมือนข้าวสายพันธุ์ชนิดอื่น ปัจจุบันข้าวหอมไชยากำลังจะเริ่มสูญหายไป ด้วยเหตุผลคือ ระยะเวลาในการปลูกจะยาวนานกว่าการปลูกข้าว

สายพันธุ์อื่นๆ และที่สำคัญผลตอบแทนที่ได้น้อย ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกร ส่วนใหญ่ไม่นิยม ผลผลิตเฉลี่ย ประมาณ 300 - 500 กิโลกรัมต่อไร่ สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำในปัจจุบันเนื่องจาก สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่มีการสะสมของอินทรีย์วัตถุเหมือนช่วงมีน้ำหลากหรือน้ำท่วม ขณะเดียวกันศัตรูพืชโดยเฉพาะนกขนาดเล็กทำให้ผลผลิตต่อไร่ไม่สูงนัก และพบว่ามีเกษตรกรปลูกข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 13 ราย โดยปลูกในพื้นที่ประมาณ 1 งาน ถึง 2 ไร่ จากพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 3 - 5 ไร่ ต่อราย จึงทำให้มีพื้นที่ปลูกรวมทั้งหมดประมาณ 12 ไร่

ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาอนุรักษ์ข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมือง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอไชยา สำนักงานเกษตรตำบลเสม็ด สำนักงานเกษตรตำบลป่าเว สำนักงานเกษตรตำบลโมถ่าย สำนักงานเกษตรตำบลทุ่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ศูนย์วิจัยข้าว จังหวัดพัทลุง และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งศูนย์ฯ เป็นหน่วยงานสำคัญหลักในการ ส่งเสริมและอนุรักษ์ข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมือง โดยการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยอินทรีย์ และค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว รวมถึงการรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรด้วย ในส่วนของ สำนักงานเกษตรอำเภอไชยาและสำนักงานเกษตรตำบลทั้งสี่ตำบลได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนโดย การอบรมให้ความรู้ ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และปัจจุบันได้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองภายใต้ชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์ข้าวหอม ไซยา”

สำหรับการบริโภคข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองนั้น พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอม ไซยาพันธุ์ พื้นเมืองส่วนน้อยเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนเอง ส่วนใหญ่จะจำหน่ายให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว จังหวัดสุ ราษฎร์ธานี เนื่องจากความนุ่มและความอร่อยไม่เท่าข้าวหอมปทุมธานีที่เป็นที่นิยมปลูกในพื้นที่และข้าว หอมมะลิที่สามารถหาซื้อได้ง่ายในท้องตลาด อย่างไรก็ตามเมื่อนำข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองหุงผสม กับข้าวชนิดอื่นๆ เช่น ข้าวหอมปทุมธานี ข้าวไรซ์เบอร์รี่ จะทำให้มีรสชาติดีขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการทดลองหุง ข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองอย่างเดียว และข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองร่วมกับข้าวชนิดต่างๆ และให้ผู้รับ การสัมภาษณ์ชิม พบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ชอบข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองที่หุงกับข้าวชนิดต่างๆ มากกว่า ข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังพบว่าการนำข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองมาทำ เป็นข้าวต้ม จะใช้เวลาไม่นานประมาณ 30 นาที จะได้ข้าวต้มที่หอม ชื่น มียาง รสชาติหวาน อร่อย ซึ่งการ นำข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองมาทำข้าวต้มนี้อาจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการส่งเสริมให้เกษตรกรและ ประชาชนหันมาอนุรักษ์และบริโภคข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองมากขึ้น

การตลาดข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองนั้นว่าพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับ โดยเริ่มจาก การผลิตข้าวหอม ไซยาแพ็คเกจขนาด 1 กิโลกรัม ซึ่งได้รับการสนับสนุนเรื่องบรรจุภัณฑ์ที่ดูทันสมัยจากกรมการ ข้าว จำหน่ายในราคา กิโลกรัมละ 70 บาท โดยจะจำหน่ายตามงานออกร้านทั่วไป หรืองานของทางส่วน ราชการ ปัจจุบันยังขาดแหล่งจำหน่ายที่ชัดเจนและประจำ สำหรับบรรจุภัณฑ์ยังขาดเรื่องราวของสินค้าที่ จะทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันทางศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ส่งเสริม ให้กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมืองนี้เข้าร่วมโครงการ Niche Market เพื่อเป็นช่องทางใน การจำหน่ายผลผลิตต่อไปในตลาดบนเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า เนื่องจากราคาของข้าวหอม ไซยาพันธุ์ พื้นเมืองนั้นไม่แตกต่างจากข้าวแพ็คเกจทั่วไป หากแต่พิจารณาจากผลผลิตที่ผลิตได้จะพบว่าข้าวหอม ไซยา พันธุ์พื้นเมืองมีน้อยมากและมีผลผลิตที่อำเภอไชยาเพียงแห่งเดียวของประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าจะนำ เรื่องผลผลิตที่เกษตรกรสามารถผลิตได้เพียงไม่ถึง 1% ของผลผลิตข้าวทั่วประเทศ มาเป็นจุดขายในการ สร้างความแตกต่างอย่างมีเอกลักษณ์ให้กับข้าวหอม ไซยาพันธุ์พื้นเมือง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง

1. การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ

ข้อมูลจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนจากทางภาครัฐยังมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเห็นว่าการสนับสนุนจากทางภาครัฐทั้งปัจจัยการผลิต (เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เงินทุน ฯลฯ) องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการตลาด รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเป็นสิ่งจำเป็นในระดับมาก ซึ่งสัมพันธ์กับผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยพบว่า การสนับสนุนจากทางภาครัฐในการข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรผู้ปลูกและไม่ปลูกข้าวหอมไชยา มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 นั้น แสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนจากทางภาครัฐเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกร

2. องค์ความรู้

ข้อมูลจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในปัจจุบันมีความรู้ในการปลูกและดูแลข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในระดับน้อย และส่วนใหญ่ไม่เคยปลูกข้าวชนิดนี้มาก่อน นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองจำนวนไม่มากนักที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปลูกและดูแลข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองได้ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีความประสงค์ที่จะรับความรู้ในการปลูกและดูแลข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเพิ่มเติมในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยพบว่า องค์ความรู้ในการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรผู้ปลูกและไม่ปลูกข้าวหอมไชยา มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 นั้น แสดงให้เห็นว่าองค์ความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกร

3. สภาพของพื้นที่

ข้อมูลจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองมีความเห็นว่า สภาพพื้นที่ที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองอยู่ในระดับมาก สภาพพื้นที่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองมีไม่มากนักในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสัมพันธ์กับผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยพบว่า สภาพพื้นที่ในการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรผู้ปลูกและไม่ปลูกข้าวหอมไชยา มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.001 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 นั้น แสดงให้เห็นว่าสภาพพื้นที่ในการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกร

4. ปัจจัยการผลิต

ข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองมีความเห็นว่า ปัจจุบันพันธุ์ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเป็นที่ยอมรับมากขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง ขณะเดียวกันเห็นว่า ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเป็นข้าวที่ไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีมากเท่ากับข้าวชนิดอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังเห็นว่าข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองใช้เงินทุนและแรงงานในการผลิตมากกว่าข้าวชนิดอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสัมพันธ์กับผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยพบว่า ปัจจัยการผลิตในการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรผู้ปลูกและไม่ปลูกข้าวหอมไชยา มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01

นั้น แสดงให้เห็นว่าปัจจัยการผลิตข้าวเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกร

5. กระบวนการผลิต/การแปรรูป

ข้อมูลจากแบบสอบถามของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองยากกว่าข้าวชนิดอื่นๆ ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับการเก็บเกี่ยวข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองที่ยากกว่าข้าวชนิดอื่นๆ ขณะเดียวกันยังพบว่า การแปรรูปข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองยังทำได้น้อยและมีข้อจำกัดในระดับปานกลาง นอกจากนี้เกษตรกรยังมีความเห็นว่าผลิตภัณฑ์จากข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองยังไม่ได้รับความนิยมในระดับปานกลาง ซึ่งสัมพันธ์กับผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยพบว่า กระบวนการผลิตและการแปรรูปข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรผู้ปลูกและไม่ปลูกข้าวหอมไชยา มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.02 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้น แสดงให้เห็นว่า กระบวนการผลิตและการแปรรูปข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง

6. ต้นทุนการผลิต

ข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเห็นว่า เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองหายากมากกว่าพันธุ์ข้าวชนิดอื่นๆ ในระดับปานกลาง ขณะเดียวกันต้นทุนการผลิตข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองก็สูงกว่าข้าวชนิดอื่นๆ และต้นทุนการผลิตก็ไม่คุ้มกับราคาที่ขายได้ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าจ้างแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองยังสูงกว่าข้าวชนิดอื่นๆ ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยพบว่า ต้นทุนการผลิตในการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรผู้ปลูกและไม่ปลูกข้าวหอมไชยา มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 นั้น แสดงให้เห็นว่าต้นทุนการผลิตข้าวเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกร

7. ความต้องการของตลาด

จากการประมวลผลแบบสอบถามพบว่า ข้าวเปลือก ข้าวสาร ข้าวสารแพ็คถุง และผลิตภัณฑ์จากข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเป็นที่ต้องการของตลาดในระดับปานกลาง ซึ่งสัมพันธ์กับผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยพบว่า ความต้องการของตลาดข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรผู้ปลูกและไม่ปลูกข้าวหอมไชยา มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 นั้น แสดงให้เห็นว่าความต้องการของตลาดเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกร

8. ค่านิยมของเกษตรกร

จากการประมวลผลข้อมูลแบบสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เชื่อว่าข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิมได้สูญหายไปแล้วในระดับมาก ขณะเดียวกันเชื่อว่าสภาพพื้นที่ปัจจุบันไม่เหมาะกับการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในระดับมาก และยังเชื่อว่า การปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองมีความยุ่งยาก ลำบาก และไม่คุ้มทุนในระดับมาก นอกจากนี้ยังเชื่อว่าข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองไม่สามารถสู้ข้าวชนิดอื่นๆ ที่เป็นที่ต้องการของตลาด เช่น ข้าวหอมปทุม ข้าวหอมมะลิฯ ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งสัมพันธ์กับผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยพบว่า ค่านิยมของเกษตรกรในการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรผู้ปลูกและไม่ปลูกข้าวหอมไชยา มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.001

ซึ่งน้อยกว่า 0.01 นั้น แสดงให้เห็นว่าค่านิยมในการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกร

9. ราคา

ราคาผลผลิตหรือราคาสินค้า นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจของเกษตรกรเกือบทุกครั้งที่จะผลิตสินค้าในรอบต่อไป โดยเกษตรกรจะพิจารณาจากราคาในรอบการผลิตที่ผ่านมาเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับการปลูกข้าวที่เกษตรกรมักจะเลือกปลูกข้าวชนิดหรือพันธุ์ที่สามารถจำหน่ายได้ราคา โดยเทียบกับการผลิตที่ผ่านมาและสามารถปลูกได้ในพื้นที่ของตน โดยเฉพาะข้าวเพื่อสุขภาพ เช่น ข้าวไรซ์เบอร์รี่ และข้าว กข 43 เป็นต้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกและไม่ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองพบว่า ราคาข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองทั้งชนิดข้าวเปลือกและข้าวสารไม่แตกต่างจากราคาข้าวชนิดอื่นๆ ในตลาด ขณะที่ความนิยมในการบริโภคข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองยังมีไม่มากนัก ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปริมาณการผลิตที่ยังมีค่อนข้างน้อยมาก และขาดการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการประมวลผลแบบสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าราคาข้าวเปลือกและข้าวสารข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองไม่ต่างจากข้าวชนิดอื่นๆ ในระดับปานกลาง ขณะที่ราคาข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองแพ็คเกจก็ไม่ได้แตกต่างจากข้าวชนิดอื่นๆ ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์จากข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองมีราคาไม่แตกต่างจากสินค้าอื่นๆ ในประเภทเดียวกันในระดับปานกลางด้วย

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพโดยทั่วไปและบริบทการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเสนอแนวทางในการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพโดยทั่วไปและบริบทการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. การปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2520 เกษตรกรในอำเภอยานิยมปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเป็นจำนวนมาก ด้วยคุณสมบัติพิเศษในเรื่องความหอม จนเกิดคำพูดที่ว่า “เวลาออกรวงหอมทั่วทุ่ง เวลาหุงหอมทั่วบ้าน” นอกจากนี้ยังมีความนุ่มและรสชาติดี อร่อย จนเป็นที่นิยมของคนทั้งอำเภอ ในปี พ.ศ. 2520 นับว่าเป็นจุดเปลี่ยนของข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองและวิถีชีวิตของคนในอำเภอไชยา เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายสนับสนุนการผลิตข้าวพันธุ์ผสม ได้แก่ ข้าวพันธุ์ กข 7 และ กข 21 ซึ่งให้ผลผลิตต่อไร่สูงและใช้ระยะเวลาในการปลูกที่สั้นกว่า ทำให้สามารถปลูกได้มากกว่า 1 ครั้งต่อปี เป็นผลให้เกษตรกรเริ่มหันมาปลูกกันมากขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 ผู้ติดตามสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทูลเรื่องข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองที่เริ่มจะเลือนหายไปจากสังคมของคนอำเภอไชยา จึงเป็นที่มาสำคัญของการส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาอนุรักษ์และปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง โดยการสนับสนุนของหลายหน่วยงานโดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งปัจจัยการผลิตและโครงการส่งเสริมต่างๆ และการส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง

2. ประเด็นปัญหาที่พบในปัจจุบัน

2.1 ความบริสุทธิ์ของพันธุ์ข้าว ในอดีตที่ผ่านมาการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองมักจะกระทำโดยเกษตรกรผู้ปลูกเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีทั้งเกษตรกรที่ชำนาญและไม่ชำนาญในการ

เก็บเมล็ดพันธุ์ ประกอบกับเทคโนโลยีและองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ในสมัยก่อนก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร แม้ว่าปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ศูนย์วิจัยพันธุ์ข้าวพัทลุง, กรมการข้าว จะพยายามปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์ให้มีความใกล้เคียงกับคุณลักษณะเดิม แต่คงต้องอาศัยเวลาอีกหลายปี เนื่องจากข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเป็นข้าวนาปี ใช้ระยะเวลาในการปลูกจนถึงเกี่ยวค่อนข้างนาน ประมาณ 5 เดือน และต้องนำมาทดลองปลูกในพื้นที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเมื่อพันธุ์ข้าวมีลักษณะใกล้เคียงกับพันธุ์เดิมมากที่สุดก็จะทำการรับรองพันธุ์ข้าวต่อไป

2.2 ปัญหาด้านการเก็บเกี่ยวและศัตรูข้าว เนื่องจากหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเป็นข้าวหนัก ให้ผลผลิตต่ำกว่าข้าวเบาพันธุ์อื่นๆ และเกษตรกรปลูกในพื้นที่ไม่มากนัก ดังนั้น รถเกี่ยวข้าวมักจะปฏิเสธที่จะทำการเกี่ยวเนื่องจากไม่คุ้มกับค่าเดินทางและค่าเกี่ยว ทำให้เกษตรกรต้องเกี่ยวข้าวด้วยตนเอง ขณะเดียวกันเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้สูงอายุ ทำให้ไม่สะดวกต่อการเก็บเกี่ยว นอกจากนี้ยังพบว่าศัตรูข้าวที่มักจะมาสร้างความเสียหาย โดยเฉพาะนกขนาดเล็กที่มีมากเป็นฝูง เนื่องจากข้าวพันธุ์อื่นๆ เก็บเกี่ยวไปหมดแล้ว คงเหลือแต่ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองเพียงอย่างเดียว จึงทำให้เป็นเป้าล่อนกได้เป็นอย่างดี

2.3 ผลผลิตต่อไร่ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากผลผลิตต่อไร่ของข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับข้าวชนิดอื่นๆ และสามารถปลูกได้หลายครั้งต่อปี ผลผลิตต่อไร่ของข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองที่น้อยนี้มีสาเหตุมาจากหลายประการ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ดินขาดอินทรีย์วัตถุ การไม่มีน้ำหลากหรือน้ำท่วมช่วงข้าวออกรวง แมลงและศัตรูข้าวโดยเฉพาะ ฝูงนกขนาดเล็ก ล้วนส่งผลต่อผลผลิตต่อไร่ให้ลดน้อยลง และแม้ว่าทางหน่วยงานราชการจะส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปรับปรุงบำรุงดิน แต่สภาพดินทางการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีมาเป็นระยะเวลานาน คงต้องอาศัยเวลาในการฟื้นตัวเพื่อกลับมาอุดมสมบูรณ์ใหม่อีกครั้ง

2.4 การขาดการรวบรวมข้อมูล ปัจจุบันขาดการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง ทั้งในเรื่องของพันธุ์ คุณลักษณะ การดูแล ผลผลิตต่อไร่ พื้นที่ปลูก การตลาด การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อฐานข้อมูลเกี่ยวกับข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองมีค่อนข้างน้อย จึงต้องรวบรวมจากผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งเจ้าหน้าที่ ผู้รู้และเกษตรกรในชุมชน ทำให้ข้อมูลไม่หนักแน่นเท่าที่ควร โดยเฉพาะการอ้างอิงแหล่งที่มา

2.5 ราคาไม่แตกต่างจากข้าวทั่วไป ราคาข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองที่เกษตรกรสามารถขายได้ พบว่าราคาไม่สูงนัก โดยข้าวเปลือกสามารถขายได้กิโลกรัมละประมาณ 20 - 25 บาท ขณะที่ข้าวสารแพ็คถุง ถุงละ 1 กิโลกรัม ขายได้ถุงละ 70 บาท และเมื่อเทียบกับข้าวชนิดอื่นที่กำลังได้รับความนิยมจากผู้บริโภคในชุมชน เช่น ข้าวไรซ์เบอร์รี่ สามารถจำหน่ายได้ในราคากิโลกรัมละ 80 - 100 บาท ดังนั้นราคาที่ไม่แตกต่างจากข้าวชนิดอื่นในท้องตลาดจึงเป็นอีกสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกษตรกรไม่หันมาปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในปัจจุบัน

2.6 อายุเฉลี่ยของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองค่อนข้างสูง โดยส่วนใหญ่มีอายุเกิน 60 ปี ขณะเดียวกันพบว่า เยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่ได้สนใจและให้ความสำคัญในอาชีพเกษตรกรรม และการทำนาปลูกข้าว เนื่องค่านิยมและความเชื่อต่ออาชีพเกษตรกรรมและการทำนาที่ไม่สามารถสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ และต้องเหน็ดเหนื่อย ตกแดด ผิวกร้านดำ เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการสูญหายของข้าวสายพันธุ์ต่างๆ

ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ

การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐนับว่ามีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองทั้ง การสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยอินทรีย์ ค่าไถดินสำหรับการปลูกข้าว รวมทั้งการรับซื้อผลผลิตในราคาที่เหมาะสม และการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนับว่ามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองกันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยฤทธิ์ ดำรงเกียรติ (2555) โดยพบว่า ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยหลายหน่วยงานพยายามเร่งผลักดันพันธุ์ข้าวหอมไชยา ซึ่งเป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้เป็นข้าวจีไอ ควบคู่การวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีของสายพันธุ์และทางโภชนาการ และมีนโยบายผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์ส่งเสริมให้ปลูกอย่างแพร่หลาย เพื่อเป็นการอนุรักษ์สายพันธุ์ข้าวพื้นเมืองของอำเภอไชยา

2. องค์ความรู้

องค์ความรู้ในการปลูกและดูแลข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรนับเป็นปัจจัยสำคัญพื้นฐานของการตัดสินใจเลือกที่จะปลูกข้าวชนิดนี้ เนื่องจากคุณลักษณะสำคัญของข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองมีความแตกต่างจากพันธุ์ข้าวทั่วไปในพื้นที่ และแม้ว่าเกษตรกรจะมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวพันธุ์อื่นๆ มาก่อน ก็มีความจำเป็นต้องได้รับองค์ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการปลูกและดูแล เพื่อให้ผลผลิตคุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิตร มีจ้อย (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องการเก็บรวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ โดยให้ข้อเสนอแนะว่าการส่งเสริมการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมืองหรือพันธุ์ข้าวท้องถิ่นยังต้องให้ความสำคัญในเรื่องกระบวนการจัดการองค์ความรู้เพื่อยกระดับผลผลิตพันธุ์ข้าวท้องถิ่นเพื่อการใช้ประโยชน์ในชุมชนท้องถิ่น ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ภาณุรักษ์ (2555) ที่ได้ศึกษาความร่วมมือส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัย เพื่อความมั่นคงทางอาหารและเพิ่มรายได้ของครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่าเกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ในเรื่องวิธีการทำปุ๋ยชีวภาพหรือน้ำหมักชีวภาพ เพื่อเป็นการลดการใช้สารเคมีและลดต้นทุนการผลิต

3. สภาพของพื้นที่

สภาพพื้นที่สำหรับปลูกข้าว นับว่าเป็นอีกปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจในการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง ปัจจุบันพบว่าสภาพพื้นที่ต่างจากเมื่อก่อนมาก (ประมาณ 50- 60 ปี) จากเดิมที่เคยเป็นพื้นที่น้ำท่วมขังในช่วงฤดูน้ำหลากกลับสภาพเป็นพื้นที่เขตชลประทานที่น้ำไม่ท่วม ยกเว้นบางปีที่มีมรสุมหรือน้ำท่วมใหญ่ แต่ก็เป็นระยะเวลาไม่นานด้วยระบบชลประทานที่มีประสิทธิภาพ หลายท่านให้ความเห็นว่าเป็นเรื่องยากที่จะปรับสภาพพื้นที่ให้เอื้อต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองให้ใกล้เคียงกับสภาพเดิมในอดีต และอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณลักษณะบางประการของข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองที่ปลูกในปัจจุบันหายไป เช่น ความหอมและความนุ่มของข้าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตร มีจ้อย (2556) ที่ศึกษาการเก็บรวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ โดยพบว่า ลักษณะการเจริญเติบโตและผลผลิตของพันธุ์ข้าวท้องถิ่นมีความแปรปรวนไปตามสภาพพื้นที่และระหว่างพันธุ์ ส่วนปริมาณสารต้านอนุมูลอิสระที่เป็นคุณค่าโภชนาการสุขภาพนั้นแปรปรวนไปตามพันธุ์ข้าว ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาสพงษ์ ฐ์ทำนอง และวัลลภ ทองอ่อน (2553) ที่ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกข้าวสายพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอเมืองและอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร โดยพบว่า ความแตกต่างของพื้นที่ที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตของข้าวของอำเภอเมืองและอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

4. ปัจจัยการผลิต

ปัจจัยการผลิตที่ส่งผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่ ได้แก่ ความบริสุทธิ์ของพันธุ์ข้าว ความเหมาะสมและอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน แรงงานสำหรับการปลูก ดูแลและเก็บเกี่ยว และเงินทุนสำหรับใช้ในการปลูกข้าว เหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นที่ส่งผลต่อการตัดสินใจที่จะปลูกหรือไม่ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ และสุวัจน์ เพชรรัตน์ (2559) ที่ศึกษาเรื่องต้นทุนการผลิตและวิธีการตลาดข้าวของภาคใต้ โดยพบว่า เกษตรกรยังคงใช้ปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าวเป็นจำนวนมากในการปลูกข้าวแต่ละครั้ง ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พบชาย สวัสดิ์, อัมพร พวงผวา, และวีระยุทธ สุทธิรักษ์ (2556) ที่ศึกษาเรื่องการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ผลิตภัณฑ์กรมพัฒนาที่ดินเพื่อปลูกข้าวหอมไชยา โดยพบว่าคุณภาพของทรัพยากรดินที่เหมาะสมส่งผลต่อผลผลิตของข้าวหอมไชยาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ วาสนา ภาณุรักษ์ (2555) ได้ศึกษาความร่วมมือส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัย เพื่อความมั่นคงทางอาหารและเพิ่มรายได้ของครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดนครราชสีมา โดยพบว่า การที่เกษตรกรสามารถทำปุ๋ยชีวภาพหรือน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้เองได้จะเป็นการลดการใช้สารเคมีและลดต้นทุนการผลิต

5. กระบวนการผลิต/การแปรรูป

กระบวนการผลิตข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในปัจจุบันพบว่ากระทำได้ค่อนข้างยากกว่าข้าวชนิดอื่นๆ ตั้งแต่การปลูกที่ต้องใช้วิธีการปักดำ (ดำนา) เป็นหลัก ซึ่งหาแรงงานรับจ้างปักดำได้ยาก ขณะเดียวกันการเก็บเกี่ยวก็ไม่สามารถใช้รถเกี่ยวได้เนื่องจากขนาดพื้นที่ปลูกไม่คุ้มกับค่าเคลื่อนย้ายรถเกี่ยวข้าวในแต่ละครั้ง จึงจำเป็นต้องใช้แรงงานคนซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ก็มีอายุเฉลี่ยค่อนข้างมาก นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการแปรรูปข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในปัจจุบันยังมีไม่มากนัก มีเพียงข้าวแค้นถุงขนาด 1 กิโลกรัม เท่านั้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าข้อจำกัดในกระบวนการผลิตและการแปรรูปข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองส่งผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรที่จะปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ พันธน์พ (2553) โดยพบว่า การฟื้นฟูข้าวหอมไชยาพัฒนาสายพันธุ์แท้ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาการผลิตข้าวหอมไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีแนวทางการในการดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูพันธุ์ข้าวหอมเพื่อขยายพื้นที่และสร้างความมั่นคงทางอาหาร มีทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้ 1) การฟื้นฟูและพัฒนาพันธุ์ข้าวหอมไชยา 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 3) การส่งเสริมการผลิตและพัฒนาเกษตรกร 4) การสร้างความมั่นคงทางอาหาร 5) การตลาด การแปรรูป การสร้างมูลค่าเพิ่ม และ 6) การบริหารจัดการ

6. ต้นทุนการผลิต

การผลิตข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในปัจจุบันพบว่ามีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยเฉพาะค่าปัจจัยการผลิตและค่าจ้างแรงงานในการปลูก การดูแล และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ และสุวัจน์ เพชรรัตน์ (2559) ที่ศึกษาเรื่องต้นทุนการผลิตและวิธีการตลาดข้าวของภาคใต้ โดยพบว่าเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูงขึ้นโดยเฉพาะค่าเมล็ดพันธุ์ ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรพรรณ ศรีโสมพันธ์ (2556) ที่ศึกษาโครงสร้างการผลิตและการตลาดข้าวหอมมะลิไทย ซึ่งพบว่าผู้ปลูกข้าวหอมมะลิส่วนใหญ่จะทำนากว่านานาค่า เพราะความจำกัดของปริมาณน้ำฝนและแรงงาน

7. ความต้องการของตลาด

ปัจจุบันข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองยังไม่เป็นที่รู้จักของตลาดมากนัก และแม้แต่คนในพื้นที่เองก็ยังไม่เชื่อว่าข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองได้สูญพันธุ์ไปแล้ว และด้วยรสชาติและความนุ่มที่แตกต่างจากข้าวหอมมะลิซึ่งเป็นข้าวที่ได้รับความนิยมสูงสุดของผู้บริโภคนับเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปลูก

ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรพรรณ ศรีโสมพันธ์ (2556) ที่ศึกษาโครงสร้างการผลิตและการตลาดข้าวหอมมะลิไทย โดยพบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิประมาณ 29 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 43.28 ของพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั้งหมด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันข้าวหอมมะลิพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และ กข 15 เป็นพันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุด เกษตรกรมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิเฉลี่ย 24.20 ไร่ต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 89.11 ของพื้นที่เพาะปลูกในครัวเรือน ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา แก้วแก่นคุณ และคณะ (2560) ที่ศึกษาเรื่องการอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวพื้นบ้านโดยชุมชน: บทเรียนการอนุรักษ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพบว่า การอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวพื้นบ้านไม่สามารถดำรงอยู่ในระยะยาว ได้เพียง “การอนุรักษ์ เพื่ออนุรักษ์” แต่ต้องทำให้มีการใช้ประโยชน์ข้าวพื้นบ้านอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การสร้างตลาดใหม่หรือตลาดเฉพาะ หรือตลาดทางเลือก ซึ่งจะเปิดโอกาสในการเพิ่มรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับกลุ่มเกษตรกร

8. ค่านิยมของเกษตรกร

ค่านิยมและมุมมองของเกษตรกรต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองนับว่าเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง ปัจจุบันพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในเรื่องความบริสุทธิ์ของพันธุ์ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง บางท่านก็เชื่อว่าสูญพันธุ์ไปแล้ว ขณะเดียวกันค่านิยมในการปลูกข้าวพันธุ์ที่เป็นที่ต้องการของตลาด เช่น ข้าวหอมมะลิ ข้าวหอมปทุม ข้าวไรซ์เบอร์รี่ และอื่นๆ ก็ได้รับนิยมและสนใจจากเกษตรกรเป็นจำนวนมากเนื่องจากผลผลิตต่อไร่สูงและขายได้ราคา แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังมีกลุ่มเกษตรกรจำนวนหนึ่งที่ยังให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ใจทิพย์ ด่านปริदानันท์ (2557) โดยพบว่าข้าวหอมไชยาเป็นมรดกทางธรรมชาติของชาวไชยาที่เกือบจะสูญหายไปกับการรุกรานของการพัฒนาที่ไร้ทิศทาง มุ่งด้านการค้า การเพิ่มผลผลิตจนลืมความสมดุล ความพอเพียงและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน ชาวนาไชยามีความตั้งใจที่จะฟื้นฟูอนุรักษ์ข้าวหอมไชยาให้กลับมาหอมทั่วทุ่งไชยาอีกครั้งหนึ่ง ถึงแม้ว่าการปลูกจะมีความยุ่งยากกว่าการปลูกข้าวพันธุ์ กข. แต่จะอนุรักษ์ไว้ให้ชนรุ่นหลังได้สัมผัสกับพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่เป็นมรดกทางธรรมชาติที่ควรจะต้องหวงแหนต่อไป

9. ราคา

ราคาผลผลิตหรือราคาสินค้าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการผลิตเกือบทุกครั้งที่ผลิตสินค้าในรอบการผลิตถัดไป โดยเกษตรกรจะพิจารณาจากราคาในรอบการผลิตที่ผ่านมาเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับการปลูกข้าวที่เกษตรกรมักจะเลือกปลูกข้าวชนิดหรือพันธุ์ที่สามารถจำหน่ายได้ราคาโดยเทียบกับรอบการผลิตที่ผ่านมาและสามารถปลูกได้ในพื้นที่ของตน ซึ่งปัจจุบันพบว่าราคาข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองทั้งชนิดข้าวเปลือกและข้าวสารไม่แตกต่างจากราคาข้าวชนิดอื่นๆ ในตลาด ขณะที่ความนิยมในการบริโภคข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองก็ยังมีไม่มากนัก ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปริมาณการผลิตที่ยังมีค่อนข้างน้อยมาก และขาดการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ พันธน์พ (2553) โดยพบว่า การฟื้นฟูข้าวหอมไชยาพัฒนาสายพันธุ์แท้ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาการผลิตข้าวหอมไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีแนวทาง การในการดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูพันธุ์ข้าวหอมเพื่อขยายพื้นที่และสร้างความมั่นคงทางอาหาร มีทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้ 1) การฟื้นฟูและพัฒนาพันธุ์ข้าวหอมไชยา 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 3) การส่งเสริมการผลิตและพัฒนาเกษตรกร 4) การสร้างความมั่นคงทางอาหาร 5) การตลาด การแปรรูป การสร้างมูลค่าเพิ่ม และ 6) การบริหารจัดการ

แนวทางในการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง

1. การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง

แม้ว่าปัจจุบันจะมีเกษตรกรบางส่วนที่ยังเชื่อว่าพันธุ์ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองที่กำลังสืบทอดและอนุรักษ์นั้นเป็นพันธุ์ข้าวที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นบรรพบุรุษ แต่ก็ยังไม่มีหน่วยงานไหนรับรองเรื่องความบริสุทธิ์ของพันธุ์ข้าวหรือพันธุ์ข้าวแท้เช่นเดียวกับพันธุ์ข้าวพื้นเมืองอื่นๆ ซึ่งการขาดการรับรองพันธุ์นี้เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นของเกษตรกรและผู้บริโภค สำหรับแนวทางในการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่ต้องเร่งศึกษาวิจัยและพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ รวมถึงการรับรองความบริสุทธิ์ของพันธุ์ข้าว ขณะเดียวกันเกษตรกรสามารถมีส่วนร่วมได้โดยการเก็บพันธุ์ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับของเดิมเมื่อครั้งในอดีตโดยการทำการเก็บเมล็ดพันธุ์ด้วยตนเองและร่วมมือกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัด สุราษฎร์ธานีและศูนย์วิจัยข้าวจังหวัดพัทลุงในการศึกษาวิจัยและทดลอง

2. การสนับสนุนองค์ความรู้และปัจจัยการผลิตที่จำเป็นในการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง

แม้ว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจะมีองค์ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการปลูกข้าวมาเป็นระยะเวลานานทั้งจากการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและการอบรมให้ความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ แต่ด้วยคุณลักษณะเฉพาะของข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองที่ค่อนข้างแตกต่างจากข้าวที่เกษตรกรปลูกทั่วไปจึงยังมีความจำเป็นที่จะต้องสนับสนุนองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรผู้สนใจปลูก ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองด้วย ขณะเดียวกันการสนับสนุนปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์ก็ถือเป็นสิ่งจำเป็น อย่างไรก็ตามการสนับสนุนปัจจัยการผลิตควรทำเท่าที่จำเป็น หากแต่ต้องส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถผลิตปัจจัยหรือจัดหาปัจจัยการผลิตได้ด้วยตนเองเพื่อลดการพึ่งพิงจากทางภาครัฐมากเกินไป และเป็นการสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุนด้านองค์ความรู้และปัจจัยการผลิตนี้อาจกระทำโดยการจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้การผลิตข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในชุมชนเพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาและอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้สนใจที่จะปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง

3. การส่งเสริมการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการทั้งกระบวนการตลอดห่วงโซ่อุปทาน ทั้งการผลิต การจัดการผลผลิต และการตลาด จึงจะทำให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจและสนใจที่จะปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง เนื่องจากที่ผ่านมากระบวนการส่งเสริมจากหน่วยงานต่างๆ จะเน้นในเรื่องประสิทธิภาพและคุณภาพการผลิต คือผลิตสินค้าให้ได้ในปริมาณมาก ต้นทุนต่ำ และมีคุณภาพ หากแต่ยังขาดในเรื่องการจัดการผลผลิตและการตลาดซึ่งถือว่ามีความจำเป็นมาก เพราะจะเกี่ยวข้องกับรายได้ของเกษตรกรโดยตรง การบริหารจัดการผลผลิตข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองอาจทำได้ในหลายลักษณะ เช่น การจำหน่ายเป็นพันธุ์ข้าวคุณภาพให้กับเกษตรกรที่สนใจ การแปรรูปเป็นข้าวบรรจุถุงหรือข้าวแพ็คสุญญากาศ การแปรรูปเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคอย่างอื่น เช่น ไอศกรีม สบู่ และเครื่องสำอางต่างๆ เป็นต้น เหล่านี้จะมีส่วนช่วยในเรื่องการเพิ่มมูลค่าของ ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองซึ่งจะเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรที่สนใจจะปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองว่าเมื่อปลูกข้าวแล้วมีช่องทางในการจำหน่ายสินค้าหลากหลาย ไม่จำเป็นต้องจำหน่ายเป็นข้าวเปลือกเหมือนข้าวพันธุ์ทั่วไป

4. การส่งเสริมการรวมกลุ่ม การสร้างเครือข่ายและทายาทเกษตรกรปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง

ควรส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองรวมกลุ่มกันในของรูปวิสาหกิจชุมชน ซึ่งข้อดีของการรวมกลุ่มนั้นนอกจากจะได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต และการตลาดที่ชัดเจนแล้ว ยังมีส่วนสำคัญในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยกัน ขณะเดียวกันหากมีการรวมกลุ่มเกิดขึ้นหลายกลุ่มควรมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มเพื่อเป็นภาคีคอยช่วยเหลือกัน ซึ่งอาจเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต การตลาด และแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน นอกจากนั้นการสร้างทายาทเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองนับว่าเป็นอีกประเด็นสำคัญต่อการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในระยะยาวเพื่อสืบทอดอาชีพการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองต่อไป

5. การประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง

ปัจจุบันการรับรู้ถึงการมีอยู่ของข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองนั้นยังไม่กว้างขวางมากนัก ทั้งในกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวและกลุ่มผู้บริโภคข้าวสารบรรจุถุงสุญญากาศ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการมีอยู่ของข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง ทั้งนี้เมื่อประชาชนรับรู้ถึงการคงอยู่ของข้าวสายพันธุ์นี้ นำจะนำมาซึ่งความต้องการในการบริโภค เนื่องจากข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองนี้นับว่าเป็นข้าวที่มีเอกลักษณ์และชื่อเสียงมาอย่างยาวนานจนมีคำขวัญของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ว่า “เวลาออกรวงหอมทั่วทุ่ง เวลาหุงหอมทั่วบ้าน” ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองกันมากขึ้น การประชาสัมพันธ์และการสร้างการรับรู้นี้อาจใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันเข้ามาเป็นเครื่องมือ เพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น Line Facebook YouTube และอื่นๆ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าหากสามารถทำให้ประชาชนทั่วไปรับรู้การมีอยู่ของข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง น่าจะมีส่วนช่วยทำให้เกิดความต้องการบริโภคข้าวชนิดนี้มากขึ้น เนื่องด้วยคุณสมบัติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและโดดเด่นและเมื่อปริมาณความต้องการ (Demand) ของตลาดมากขึ้นย่อมจะส่งผลต่อการผลิตที่มากขึ้นด้วย

6. การส่งเสริมเรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

การส่งเสริมและผลักดันให้ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองได้รับการรับรองในฐานะสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือสินค้า GI ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เช่นเดียวกับสินค้าชนิดอื่นๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น ไข่เค็มไชยา มะพร้าวเกาะพะงัน หอยนางรมสุราษฎร์ธานี ฯลฯ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการรับรู้ของประชาชนในวงกว้างได้มากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันจะทำให้ข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองนี้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งในและนอกพื้นที่มากยิ่งขึ้น และจะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกษตรกรในพื้นที่อำเภอไชยาหันมาปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองนี้กันมากขึ้นเป็นลำดับ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองนี้ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอไชยา ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรศึกษาถึงเงื่อนไขและขั้นตอนเพื่อขอการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยร่วมมือกับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง ขณะเดียวกันหากได้รับการรับรองในฐานะสินค้า GI แล้ว แนวทางการส่งเสริมการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนในวงกว้างก็เป็นอีกหนึ่งสิ่งท้าทายของผู้เกี่ยวข้อง

7. ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ จะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมหรือการฟื้นฟูการปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป
2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวแบบปลอดภัย ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับข้าวพันธุ์พื้นเมืองกับประชาชนในพื้นที่
3. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ควรให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าตามสถานที่สำคัญต่างๆ ให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง เพื่อให้สินค้าได้เป็นที่รู้จักและสั่งซื้อได้ มีโอกาสสัมผัสกับสินค้าได้จริง ซึ่งจะเป็นการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เผยแพร่สินค้าให้มีชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น
4. ควรมีการพัฒนาต่อยอดทางการวิจัย โดยเฉพาะประเด็นการส่งเสริมการแปรรูปข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง ให้เป็นผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมการข้าว. (2557). ข้าวหอมมะลิจากวิถีสู่เศรษฐกิจ สายธารแห่งชีวิตคุณค่าแห่งวัฒนธรรม. *วารสารวัฒนธรรม*, 53(4), 5-16.
- กรรณิการ์ นาโคอยู่, และกานต์ธิดา บุญมา. (2553). ฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน *การนำเสนอผลงานวิจัยแห่งชาติ 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- กฤษฎา แก้วแก่นคุณ, วีรยุทธ ปัตถามัง, ณัฐพล แพงอ่อน, ผากจิต ปาลินทร ลาภจิตร, พัทธราภรณ์ ภูมิจันทิก, ยศ บริสุทธิ์, และสุกัลยา เขียวขวัญ. (2560). การอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวพื้นบ้านโดยชุมชน: บทเรียนการอนุรักษ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *แก่นเกษตร*, 45(1), 1528-1533.
- ใจทิพย์ ด้านปรีดานันท์. (2557). *ตามหาข้าวหอมไชยา*. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 8.
- ชัยฤทธิ์ ดำรงเกียรติ. (2555). เตรียมต้นข้าวหอมไชยาให้เป็นข้าวจีโอที่มีคุณสมบัติทางโภชนาการที่โดดเด่น. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2561, จาก <http://mgronline.com>
- เทคโนโลยีชาวบ้าน. (2562). ข้าวหอมไชยาพันธุ์ข้าวพื้นเมือง. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2562, จาก https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_118286
- พบชาย สวัสดิ์, อัมพร พวงผวา, และวีระยุทธ สุทธิรักษ์. (2556). การปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ผลิตภัณฑ์กรรมพัฒนาที่ดินเพื่อปลูกข้าวหอมไชยา. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2562, จาก <https://bpbiz.xyz › tarr › Researcher › info>
- วาสนา ภาณุรักษ์. (2555). ความร่วมมือส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัย เพื่อความมั่นคงทางอาหารและเพิ่มรายได้ของครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2561, จาก <https://elibrary.trf.or.th>.
- วีระศักดิ์ คงฤทธิ์, และสุวีณี เพชรรัตน์. (2559). ต้นทุนการผลิตและวิถีการตลาดข้าวของภาคใต้. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 14(2), 185-200.

- ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวสุราษฎร์ธานี. (2562). ข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมไชยา. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2562, จาก <https://www.stn-rsc.ricethailand.go.th>
- สาวิตร มีจ้อย. (2556). การเก็บรวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2561, จาก <https://elibrary.trf.or.th>
- สำนักงานเกษตรอำเภอไชยา (2561). ข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์ทั่วไป. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2561, จาก <https://chaiya.suratthani.doe.go.th>
- สุรศักดิ์ พันธน์พ. (2553). บูรณาการร่วมฟื้นฟูข้าวหอมไชยาพัฒนาสายพันธุ์แท้. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2561, จาก <https://www.ryt9.com>
- อรรวรรณ ศรีโสมพันธ์. (2556). โครงสร้างการผลิตและการตลาดข้าวหอมมะลิไทย. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2561, จาก <https://elibrary.trf.or.th>
- Yamane, Taro. (1976). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.